

Semitiska språk vid Lunds universitet

De semitiska språken har studerats vid Lunds universitet så länge detta lärosäte funnits (1666). Ämnet som under lång tid kallades ”österländska språk” (*linguarum orientalium*) innefattade framför allt hebreiska, arameiska och arabiska – tidvis även grekiska (1682-1712 och 1728-1812) och till och med sanskrit, iranska och turkiska språk. Många framstående orientalisterna och semitisterna har innehaft ämbetet som professor i detta ämne, t.ex. Jacob Jonas Björnståhl, Matthias Norberg, Carl Johan Tornberg, Esaias Tegnér d.y. och Axel Moberg. Den sistnämnde var framför allt expert på syriska – ett språk som haft avgörande betydelse för de kristna i Mellanöstern. Intresset för syriska har levt vidare genom studier och översättningar av bland andra Sten Hidal, Per Å. Bengtsson, Bo Holmberg och Lena Ambjörn. Numera ges regelbunden nybörjarundervisning i syriska.

Under de senaste decennierna har arabiskan alltmer kommit att betonas. Dels har man fört vidare en filologisk textutgivningstradition från Sven Dederling och Gösta Vitestam, dels har Axel Mobergs intresse för de kristna i Mellanöstern vidareutvecklats. Många gånger har dessa båda intressen gått hand i hand. I detta sammanhang kan nämnas Bengt Knutssons utgåva av tre syrisk-arabiska översättningar av Domarboken (1974) och Per Å. Bengtssons edition av två arabiska versioner av Ruts bok (1995) liksom en studie av översättningstekniken i arabiska versioner av samma bok (2003). Lena Ambjörn kan också sägas förena dessa båda linjer, även om hennes specialitet är den arabiska medicinska traditionen, t.ex. genom en utgåva av en medicinsk traktat av den kristne läkaren Qusta ibn Luqa i slutet av 800-talet (2000). Den nuvarande professorn i semitiska språk, Bo Holmberg, har framför allt ägnat sig åt den kristna arabiska originallitteraturen, dels genom en textutgåva av en teologisk-filosofisk traktat från 800-talets Irak (1989), dels genom ett flertal tidskriftsartiklar om de kristna minoriteterna och deras litteratur i Mellanöstern. Han deltar nu i ett av Riksbankens Jubileumsfond finansierat och av Samuel Rubenson lett forskningsprogram om ”Det tidiga klosterväsendet och den antika bildningen” genom att studera ökenfädernas tänkespråk i syriska handskrifter från 500-talet. År 1995 arrangerades en internationell konferens i Lund om kristna arabiska studier. Tilläggas kan att Lund sedan 1988 står som värd för ett regelbundet återkommande forskarsymposier för nordiska semitister som hålls på Kivik.

Många av de semitiska språken talas inte längre och även om studiet av döda språk kan vara nog så fruktbart, har i forskning och undervisning de levande semitiska språken fått ett allt större utrymme. Detta visar sig på flera sätt. I syriska, som är ett betydelsefullt språk för många svenskar, ges numera regelbundet grundläggande undervisning. Undervisning ges i modern hebreiska och inte som tidigare bara i bibelhebreiska. Praktiska färdigheter i den arabiska språkundervisningen har betonats alltsedan arabvärldslinjen blomstrade på 1980-talet. Henry Diab har genom sin praktiskt orienterad undervisning i modern standardarabiska betytt mycket för flera generationer av studenter. Inom forskningen har moderna lingvistiska teorier tillämpats som t.ex. i Maria Perssons studie av syntax och semantik i modern standardarabiska (2002). När det gäller den arabiska litteraturen, har den moderna arabiska poesin och prosan lyfts fram genom t.ex. översättningar av samtida noveller och poesi av namnkunniga poeter som Mahmoud Darwish (2005), Nizar Qabbani (2008) och Muhammad al-Maghut (2011). I april 2008 anordnade Centrum för Mellanösternstudier en arabisk-svensk poesifestival med både arabiska och svenska författare på plats.

Genom sin traditionellt filologiska inriktning har semitiska språk alltid behandlat realiafrågor som historia, samhällsförhållanden och kultur. Men under de senaste decennierna har ämnet mellanösterkunskap vuxit fram som en självständig disciplin vid sidan av språkstudiet.